

3. Panašūs ir skirtingi

Aplinkos skirtumai labiau pastebimi, kai esame gamtoje ar nedideliuose miesteliuose. O jei staiga atsirastume viename pasaulio didmiesčiū – ne visada iš karto pasakytume, kuriame iš jų esame. Taip yra todėl, kad projektuodami didžiulius pastatus didmiesčiams žmonės juos suvienodino, statė panašius vienus į kitus.

Londonas

Čikaga

Tokijas

Johanesburgas

Dažnai didžiausiuose pasaulio miestuose rasime tuos pačius greitojo maisto restoranus, tokius pat automobilius, girdėsime panašią muziką. Tačiau juose gyvena be galo skirtingų žmonių – įvairių rasių, tautybių, religijų ir profesijų atstovų, turinčių milijonus pomėgių, gabumų, jausmų ir norų.

Pasaulio dalys savitos ir skirtingos, tačiau žmonėms daug keliaujant, keičiantis informacija, keičiant gyvenamąją vietą daug kas supanašėja, vienų šalių kultūros bruožų atsiranda kitose teritorijose, šalys daug prekiauja, bendradarbiauja mokslo, kultūros srityse.

kinų kvartalas
Mančesteryjeitalų kvartalas
Niujorkeindų restoranas
LondoneMaroko studentai
Paryžiuje

Londone galima apsipirkti lietuviškoje parduotuvėje, Vilniuje – paragauti indiško maisto, o baigę mokyklą galime išvykti mokytis į pasirinktą šalį. Daugybė sportininkų atstovauja kitų šalių sporto klubams, o didelė dalis Europos valstybių turi tą pačią valiutą – eurą.

Daugelis dalykų virsta pasauliniais: atsirado daug visuotinių taisyklių ir įstatymų, išsiplėtė **tarptautinė** prekyba, susikūrė tarptautiniai bankai, atsirado tarptautinių verslo įmonių, padidėjo migracija ir turizmas, žmonės mažiau laikosi savo tautos tradicijų. Šiuos pasaulinius pokyčius labiausiai skatina greitas informacijos perdavimas: internetas, tarptautinė televizija, greitas transportas ir kalbų mokėjimas.

Kartais apie žmogų, nors jis ir turi kokios nors šalies pasą, sakoma, kad jis yra pasaulio pilietis. Taip vadinamas asmuo, suvokiantis pasaulį kaip vieną didelę bendruomenę, jis daug keliauja, gali bendrauti užsienio kalbomis, gerai supranta informaciją, greitai prisitaiko, moka bendrauti, gali gyventi ir dirbti ne tik tėvynėje.

1. Vadovėlyje matote paveikslėlių su panašiai atrodančiais dangoraižiais. Tačiau dieji miestai turi išskirtinių pastatų, garsių ir būdingų tik konkrečiam miestui. Jus pamatę, iškart atpažįstame miestą. Pavyzdžiui, pamatę Gedimino pilies bokštą pagalvojame apie Vilnių. Kokius miestus primena Eifelio bokštas, Big Benas, Koliziejus, Baltieji rūmai, Karolio tiltas, Laisvės statula, Reichstagas? Raskite šiuos miestus žemėlapyje.
2. Iš kokių žinomų statinių ar vietų galime atpažinti Lietuvos miestus? Suskaičiuokite, kiek tokių vietų ar pastatų žinote visi kartu, ir sudarykite jų sąrašą. Raskite Lietuvos žemėlapyje miestus, kuriuose šie objektai yra.
3. Kas yra euro zona ir kokios šalys yra šioje zonoje? Prisiminkite ir parodykite šias šalis žemėlapyje.
4. Kas yra „pilietis“? O kokį žmogų galėtume vadinti „pasaulio piliečiu“?
5. Kartais sakoma: „Pasaulis susitraukė...“ Kaip paaiškintumėte šį posakį?
6. Įsivaizduokite visus pasaulyje gyvenančius žmones tarsi vieną šimto žmonių bendriją. Lentelėje surašyti šios bendrijos ypatumai. Kurioms grupėms priklausytų jūsų šeima? Kaip jaustumėtės joje gyvendami? Jeigu būtumėte atsakingi už šios bendrijos gerovę, kokiems trims jos narių poreikiams tenkinti skirtumėte daugiausia dėmesio ir kodėl?

48 vyrai – 52 moterys

30 sotūs – 50 jaučiantys maisto trūkumą – 20 alkani

6 žmonės valdys pusę kaimo pinigų

24 turi elektrą – 76 neturi elektros

83 turi švaraus geriamojo vandens – 17 tokio vandens neturi

7 turi kompiuterį – 93 neturi kompiuterio

30 baltieji – 70 nebaltieji

86 moka skaityti – 14 nemoka skaityti

1 yra baigęs aukštąją mokyklą – 99 nėra baigęs aukštosios mokyklos

41 gyvena kaime – 51 gyvena mieste

75 turi mobiliuosius telefonus – 25 neturi mobiliųjų telefonų

30 turi internetą – 70 neturi interneto

33 krikščionys, 22 musulmonai, 14 hinduistų, 7 budistai, 12 kitų religijų,

12 neišpažįstančių jokios religijos

11. Kurmis oro uoste

● Ar nekyla klausimas, kodėl šie vadovėlio puslapiai yra juodi, o raidės baltos? Kalbame apie gyvūną, gyvenantį žemėje, nuolatinėje tamsoje. Paskaitykime poeto Marcelijaus Martinaičio eilėraštį ir pagalvokime, kaip gali jaustis gyvūnas, į kurio pasaulį įsiveržia žmonės. Bet eilėraštyje kalbama ir apie kitą dalyką. Ar galima susikalbėti, kai tas pats dalykas vieniems atrodo juodas, o kitiems – baltas?

Marcelijus Martinaitis

Kurmis oro uoste

Kur lėktuvas nuolat kyla,
Išrausiau sau gilią pilį.
Ten po žemėmis turiu
Daug visokių kambarių.

Kai lėktuvai baisiai birbia,
Dieną naktį pats sau dirbu:
Žemėn vis giliau rausiuos,
Kur nėra jokios šviesos.

Oro uostą čia įtaisę,
Jie manęs visai nepaisė.
Čia, kur buvo mano plotai,
Vartosi danguj pilotai.

Skrenda buvęs kaip nebuvęs
Kvailas išmislas* – lėktuvas!
Kaukia, užia, žemėn sminga,
Štai – jau debesų pradingo...

Ko ten ieškot danguj,
Kai po žemėmis smagu?
Ten man drėgna ir jauku,
O danguj nėra sliekų!

Naktį šviečia mėnesiena,
Saulė spigina kas dieną...
Reikia akinių tamsių,
O man tamsoje – šviesu!

Tamsoje gerai matau,
Puikiai laikraščius skaitau,
Televizorių turiu,
Užgesinęs jį žiūriu...

Būti kurmiu – nuostabu!
Tad į žemę vėl skubu...
Laukiu žemėje svečių –
Slėptis nuo sausros kviečiu!

Iš knygos „Seno smuikininko dainelės“

1. Apie ką kalbama šiame eilėraštyje?
2. Kokie yra kurmio priekaištai žmonėms?
3. Kodėl kurmiui po žeme yra smagiau? Kokius savo gyvenimo pranašumus jis vardija?
4. Dėl kokių priežasčių kurmiui nepatinka lėktuvai?
5. Kaip manote, ar poetas juokauja kalbėdamas kurmio vardu ir kaltindamas žmonių *išmislus*? Raskite tekste argumentų.
6. Ar kurmį galima laikyti senoviškai gyvenančiu žmogumi, visai nenorinčiu priimti naujovių? Padiskutuokite.

* Išmislas (ntk.) – prasimanymas, išmonė, išdaiga.

● Pasiimkite baltą kreidą ir pakeiskite šią puslapio dalį taip, kaip jums norisi. Dėmesio: užduotys turi būti susijusios su daiktavardžiu ir eilėraščio tema!

3. Pasaulio tautos

Išorės ir elgsenos savitumą dažnai lemia tautiniai skirtumai bei papročiai, kuriuos žmonės puoselėja net gyvendami svečiose šalyse. Tautiškumą, lietuvišką kilmę ypač vertino Lietuvos **išėivijos dailininkai**. Savo kūriniais jie rinkdavosi siužetus, vaizduojančius gyvenimą išsiskiriančius žmones.

 Paieškokite informacijos knygose, internete, kaip atrodo ir gyvena žmonės, jų są bendraamžiai kitose pasaulio šalyse.

- Nupieškite skirtingų tautų žmonių, jų skirtingumą pabrėždami aplinkos ir aprangos detalėmis. Pasirinkite tų tautybių atstovus, kurių gimtąsias šalis norėtumėte aplankyti.

Jums prireiks

Balto popieriaus lapo, gvašo arba akrilinių dažų, įvairaus dydžio teptukų, indelio vandeniui.

Išėivijos dailininkai – menininkai, kurie išvyko iš Lietuvos (dauguma – dar Antrąjo pasaulinio karo metais), tačiau gyvendami ir kurdami emigracijoje nepamiršo savo kilmės, neprarado dvasinio ryšio su gimtine.

Dailininkas nutapė kalnuose susibūrusius indėnus.

- Įsižiūrėkite į iliustraciją. Apibūdinkite nutapytų žmonių išvaizdą, veiksmus, aplinkos detales.
- Iš ko sprendžiame, kad dailininkas paveikavo indėnus?
- Pafantazuokite, kodėl žmonės čia susibūrė.
- Kuo neįprastas šis paveikslas? Kokie formų ir spalvų deriniai sukuria keisto, netikėto, paslaptingo vaizdo įspūdį?

Jonas Rimša. *Indėnai kalnuose (bolivai)*. 1943–1951

Surenkite darbų parodą. Kūrinius išdėstykite pagal juose pavaizduotas pasaulio tautas ir šalis. Aptarkite, kokias pasaulio tautas vaizdavote, kuo sudomino jų gyvenimo būdas, aprangos stilius. Kurias pavaizduotas šalis ir kodėl norėtumėte aplankyti?

Pasidomėkite išėivijoje gyvenančiais žymiais lietuvišiais menininkais, internete raskite informacijos apie jų veiklą ir kūrybą. Pasvarstykite, kodėl ryšys su Lietuva jiems toks svarbus. Pasidomėkite išėivijos dailininkais, kilusiais iš jūsų miesto ar rajono. Raskite apie jų kūrybą informacijos knygose, internete ir parenkite pristatymą klasės draugams.